

nobis disputatione præcedenti, articulo quarto.

XIII. Ad rationem dubitandi positam a principio respondetur, quod duplex influxus moralis potest considerari ex parte intellectus, et voluntatis circa homicidium. Alter in ordine ad culpam, in quantum voluntas fertur ad homicidium tamquam ad objectum volitum; alter vero quatenus intellectus, et voluntas media aliqua actione exteriori morali influunt in homicidium tamquam in effectum. Et quidem prior influxus non est influxus causæ homicidii, ac proinde nec sufficiens ad inducendam irregularitatem: secundus influxus est vere influxus causæ moralis, quæ veram habet causalitatem in effectum, quamvis moralem, et talis influxus sufficiens est ad inducendam irregularitatem: et de hoc influxu moralis causæ locuti sumus in isto articulo, et dicemus in sequentibus.

ARTICULUS IV.

Utrum ut quis incurrat irregularitatem homicidii adhibendo causam ad illud sit necessarium quod de facto homicidium subsequatur?

I. Partem negativam tenent aliqui auctores, quos refert Suarez tomo v, disput. XLIV, sect. II asserentes, quod qui causam dedit homicidii, illud exteriori opere intendendo, quamvis de facto non subsequatur, incurrit tamen irregularitatem. Quorum fundamenta infra adducenda sunt.

II. Dico tamen primo: Per solum actum interiorem voluntatis circa homicidium nondum in exteriorem actum explicatum, non incurritur irregularitas homicidii de facto. Ista conclusio est certissima, nec

de illa est controversia inter doctores. Et probatur, quia Ecclesia de facto nunquam iudicat de occultis; actus autem solum internus est pure, et per se occultus. Difficultas tamen est, an Ecclesia posset, si vellet propter solum actum internum inducere irregularitatem. Quam difficultatem quantum attinet ad censuram in communi disputat late Suarez disp. IV, sect. II, ubi tamquam longe probabilius sustinet partem negativam; quia tamen ipse existimat irregularitatem non esse censuram, ideo de irregularitate nihil determinat. Nos tamen censemus esse eandem rationem de irregularitate, quæ est censura, ac de aliis censuris, et dicimus non posse imponi ab Ecclesia propter actum mere internum; secus tamen probabiliter aliqui asserunt de irregularitate, quæ est canonicum impedimentum.

III. Dico secundo: Probabilius censeo, quod propter solum actum pure internum circa homicidium non potest Ecclesia imponere hanc irregularitatem, quæ est canonicum impedimentum. Probatur primo generali ratione, qua probari solet, quod Ecclesia non potest punire actum solum internum, quia talis actus non subditur potestati Ecclesiæ (potestati, inquam, coercitivæ, et directivæ, seu iudiciariæ in ordine ad communem gubernationem) ergo propter eandem rationem nequit Ecclesia inferre canonicum impedimentum irregularitatis propter actum pure internum. Secundo, probatur speciali ratione, quia canonicum impedimentum imponi potest propter indecentiam, secundum quam homicida conformari non potest in lenitate cum capite Christo; sed Ecclesia solum potest intendere hanc conformitatem ad Christum, quatenus caput est, secundum exteriorem mansuetudinem, nam secundum interiorem relinquitur conformatio ad illum reservata solum iudicio interno Dei: ergo Ecclesia non potest inducere tale canonicum impedimentum propter actum mere internum. Confirmatur, nam confirmatio interior ad Christum fit per gratiam, et virtutes, quarum actus intenduntur per præcepta naturalia, et supernaturalia. Ecclesia autem solum potest intendere aliquid per præcepta positiva; ergo non potest intendere illam conformationem internam.

IV. Dico tertio: Propter actum internum adhuc exterius explicatum quomodolibet circa homicidium, dum tamen illud de facto non sequatur, non incurritur irregularitas. Ista conclusio est communis doctrina inter doctores, et probari solet ex duplici capite juris, alterum ex capite In pœnis de regulis juris in sexto, ubi dicitur, quod in pœnis benignior interpretatio est adhibenda; ergo cum in jure dicatur, quod propter homicidium inducitur irregularitas, interpretandum est benigne de homicidio exterius de facto subsecuto. Alterum caput est in sexto, capite Perpetuum de electione, ubi dicitur, quod qui in aliqua electione indignum eligunt, nisi communis electio subsequatur facta pro indigno non privantur potestate eligendi. Sed tamen circa primum caput oportet advertere, quod nomine pœnæ ibi non solum intelligitur id, quod vere et proprie est pœna imposita propter culpam, qualis est irregularitas, quæ est censura; sed intelligitur quidquid in jure est odiosum, et eodem modo potest adaptari statutum in illo capite Perpetuum. Confirmatur, quoniam ut jam probavimus, irregularitas non est admittenda in jure, nisi sit in ipso jure expressa, sed non reperitur expressa nisi solum propter homicidium; ergo illo non

subsecuto non incurritur irregularitas, quia homicidium intentatum non est vere homicidium.

V. Dico quarto: Etiam si quis causam sufficientem exteriorem, imo efficacem homicidii dederit, si tamen illud de facto non sequatur, quamvis miraculose impediatur, nihilominus talis irregularitatem non incurrit. Hæc conclusio sequitur ex præcedenti; probatur tamen speciali ratione, quia adhuc posita tali causa ex se efficaci, de facto tamen non fuit causa, ad quam de facto sequeretur effectus; ergo cum irregularitas sit imposita in jure propter homicidium de facto subsecutum, et respectu illorum, qui sunt causa ad quam sequitur de facto, fit ut in casu nostræ conclusionis irregularitas non incuratur.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

VI. Arguitur primo contra nostram resolutionem ex capite de homicidio libro sexto, ubi decernitur, quod: « Quicumque mandaverit aliquem Christianum interfici per assassinum deponatur a dignitate, ordine, honore, officio, et beneficio etiamsi de facto forsitan mors non sequatur. » Per istam autem tam rigorosam depositionem videtur intelligi irregularitas, imo quamvis per talem depositionem non intelligeretur irregularitas, inde tamen sufficiens argumentum desumitur, quod si depositio, et aliæ censuræ inducuntur secundum jus propter delictum homicidii intentatum, adhuc non subsecutum, etiam irregularitas homicidii inducetur.

VII. Respondetur, quod in illo capite de homicidio non imponitur irregularitas, sed pœna depositionis ab ordine, officio, et beneficio, per quam depositionem nullatenus intelligitur irregularitas, cum hæc

inter se distinguantur. Et deinde etiamsi ibi intelligeretur irregularitas (quod omnino falsum est) illa tamen non imponitur propter quodcumque homicidium intentatum per assassinos contra Christianos. Et tandem ad illud quod ibidem subinfertur dicimus, quod quamvis propter homicidium intentatum nondum subsecutum imposita sit in jure tam gravis pœna, qualis est illa depositionis, inde tamen non licet colligere argumentum a simili respectu irregularitatis, quia sola illa irregularitas est admittenda, quæ expressa est in jure.

VIII. Secundo, arguitur ex lege Vivus, ff. de sicariis ubi dicitur: In maleficiis voluntas expectatur, non exitus, ubi sermo fit non solum de voluntate quantum ad actum interiorem; sed quantum ad exteriorem, quo maleficium fuit intentatum, qua ratione etiam in lege ff. de sicariis dicitur, quod dolus pro facto reputatur, et accipitur, hoc est maleficium intentatum; ergo secundum jura pœnæ impositæ propter delicta, et maleficia intelliguntur impositæ non solum propter delicta opere subsecuto, sed propter ipsa intentata.

IX. Respondetur, quod in jure civili aliquando contingit ut pœnæ impositæ propter aliqua gravissima crimina, inferantur etiam propter illa crimina intentata, et non subsecuta, et hoc intendunt præfatæ leges. Cujus ratio est, quia leges civiles primo, et per se intendunt communem pacem, et tranquillitatem reipublicæ; contingit autem quod aliquod crimen gravissimum intentatum, et non subsecutum, sit nihilominus aliis manifestum, et scandalosum, et ideo ut alii arceantur a simili crimine perpetrando, conveniens est ut tale crimen intentatum eadem pœna puniatur, postquam jam est scandalosum.

Item etiam, nam pœna illa imposita a jure civili non incurritur ipso facto, sed infligenda est a iudice per sententiam, et prudentiæ iudicis relinquitur executio legis. Hoc autem in jure canonico locum non habet, specialiter in hac materia de qua loquimur, in qua canonicum jus solum intendit, quod spiritualia ministeria, et maxime ministeria sacrorum ordinum digne exercentur, et insuper hoc impedimentum, quod imponitur in jure, debet incurri ipso facto in foro conscientiæ, et ideo propter hanc rationem, et propter expressam etiam declarationem juris, non est hæc irregularitas amplius extendenda, quam extendatur expresse in jure, quæ solum imponitur propter homicidium opere subsecutum.

X. Tertio arguitur ratione, quia hæc irregularitas homicidii potissimum imponitur propter indecentiam etiam in homicidio culpabili, ut diximus disputatione præcedenti, sed tota indecentia, quæ in hac irregularitate consideratur, reperitur in voluntate exterius explicata in ordine ad homicidium perpetrandum; ergo ad hanc irregularitatem incurrendam omnino per accidens, et pertinens est, quod de facto subsequatur homicidium. Minor probatur, quoniam si Petrus lethale vulnus inferat, et similiter, et æqualiter Paulus, et moriatur solum homo vulneratus a Petro, homo autem vulneratus a Paulo evadat mortem, quia peritiorem habuit chirurgum, vel specialissimam medicinam, vel sanetur per miraculum, tunc æqualis indecentia est ex parte Petri, et ex parte Pauli: ergo non est major ratio quare secundum jus Petrus incurrat irregularitatem, et non Paulus si quidem illa ponitur propter indecentiam. Confirmatur, nam si quis intendat se interficere per suspendium, sive per vulnera, et ta-

men defendatur ab aliis, ita ut non sequatur mors, ille tamen manet excommunicatus; ergo ad incurrendam censuram non est necesse opus sequi de facto. Ergo ad incurrendam irregularitatem non oportet homicidium sequi de facto, nec hoc habet fundamentum in jure.

XI. Respondetur, quod confirmatas, quæ solum consistit in interiori actu voluntatis ad Christum caput, ab Ecclesia non intenditur, sed nec intendi potest, ut probatum relinquimus. Cæterum conformitas ad mansuetudinem Christi posset quidem ab Ecclesia intendi in quocumque opere exteriori ordinato ad homicidium, quamvis illud non sequeretur; de facto tamen Ecclesia hanc conformitatem non intendit, sed solum illam quam excludit vera causa homicidii de facto subsequenti. Ad confirmationem negatur consequentia, quia ut sæpe diximus non valet in materia de irregularitate argumentum deductum a simili censura.

ARTICULUS V.

Utrum ut quis dans causam homicidii incurrat irregularitatem, sit necessarium, quod homicidium ex vi talis causæ sequatur?

I. Pro resolutione supponendum est hanc difficultatem in duplici sensu posse intelligi. Primo, ita ut causa apposita verum habeat influxum circa homicidium, etiamsi præcise ex vi illius solius causæ, et influxus non sequatur homicidium de facto: secundo, ita ut ex vi illius causæ, et influxus præcise posset effectus homicidii subsequi de facto. Et deinde supponenda etiam sunt ea, quæ supra diximus esse necessaria, ut homicidium sit volunta-

rium in se, vel in sua causa, ut distinguitur a casuali.

II. Dico primo: Ut quis dans causam homicidii maneat irregularis necesse est, quod homicidium sequatur ex vi causæ appositæ ab ipso in primo sensu, sive sequatur per se illud homicidium, sive per accidens. Si enim per se sequatur ad causam erit voluntarium; si tamen per accidens sequatur erit casuale. Ista conclusio est communis doctrina. Et probatur, nam si causa aliqua nullum prorsus habet influxum in homicidium, nullo modo verificatur, quod de facto sit causa homicidii, ergo necesse est illud sequi ex influxu causæ modo jam explicato. Et quidem quando homicidium sequitur, per se censendum erit voluntarium juxta dicta articulo primo. Si tamen per accidens sequatur, non erit voluntarium secundum jus, ac subinde erit casuale. Confirmatur, nam quando causa concurrat ad homicidium in primo sensu explicato, quamvis non sit totalis causa illius, nec sequatur præcise ex vi influxus illius causæ, nihilominus illa causa vere est concausa influens in homicidium; ergo qui vult illam causam, eo modo quo vult illam, comparatur homicidium ad ejus voluntatem; ergo si sit causa per se, comparabitur homicidium per se ad voluntatem, ac subinde erit voluntarium; si autem per accidens erit casuale.

III. Dico secundo: Ut quis incurrat irregularitatem homicidii voluntarii, si semel de facto illud sequatur, non est necesse ipsum homicidium de facto sequi ad causam in secundo sensu explicato. Ista conclusio est manifesta ex dictis, si quidem causa moralis irregularitatem homicidii voluntarii incurrere potest, etiamsi ex vi solius influxus moralis causæ homicidium non sequatur de facto. Et idem est de

causa, sive concausa physica; nam quamvis sæpe sæpius contingat, quod ex vi influxus causæ physicae non possit sequi effectus homicidii, nisi adsit etiam concursus alterius causæ, si tamen illud de facto sequatur, utraque causa influit in ipsum simul.

IV. Dico tertio: Postquam qui causam apposuit homicidii sive physice, sive moraliter, tenetur ut non incurrat irregularitatem, efficaciter revocare influxum, ita ut talis influxus non attingat homicidium, sed totaliter impediatur. Probatur, quia alias si non sic impedit, comparabitur semper homicidium ad suam voluntatem, de quo tamen amplius dicemus articulo sequenti.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

V. Pro parte negativa arguitur primo: Quia si quis inferat alicui vulnus lethale, et tamen statim ille percussus ab aliis occidatur, homicidium illud non sequitur ex vi vulneris primo illati, quia tale vulnus non intulit de facto mortem, etiamsi ex se ipso esset lethale, et tamen talis inferens vulnus illud manet irregularis, ut videtur manifeste ex capite Significasti secundo, de homicidio voluntario in quinto, titulo XII, cap. VIII. Ergo ut incurratur irregularitas homicidii voluntarii non est necessarium, quod illud sequatur ex vi causæ appositæ. Confirmatur, nam si quis inferat alicui vulnus lethale, et tamen statim percussus intereat fulmine, vel alio casu fortuito, tunc videtur manifestum, quod vulnus illatum non intulit de facto mortem, et tamen qui vulnus intulit incurrit irregularitatem juxta dispositionem illius capitis; ergo. Et a fortiori potest fieri argumentum ex capite Suscepimus, eodem titulo.

VI. Respondetur, quod qui lethale vulnus intulit alicui, etiam si percussus ab aliis postea statim repente occidatur, nihilominus verum habuit influxum circa homicidium, qui intulit vulnus lethale, cum illud ex natura sua disponat ad mortem, nec fuerit impeditum, sed potius adjuvatum ab aliis causis supervenientibus, quæ quamvis accelerent mortem, non tollunt quin vulnus illud fuerit causa homicidii. Et per hoc patet ad confirmationem. Sed tamen circa illud caput Suscepimus advertendum est, quod ille, qui simul cum fratre ligavit latrones cooperatus est morti illorum, quamvis remote, et idcirco incurrit irregularitatem, non quidem homicidii voluntarii, sed casualis, quia ille noluit occidere latrones; frater autem ejus, qui illos occidit incurrit irregularitatem homicidii voluntarii.

VII. Secundo arguitur: Quoniam si quis vulnus leve intulerit alicui, quod de se nulla ratione esset causa sufficiens ad inferendam mortem, et tamen postea culpa ipsius percussi vulnus efficitur grave et lethale, ex quo de facto secuta fuit mors, tunc talis manet irregularis; et tamen ex vi causæ appositæ ab illo non fuit subsecutum homicidium; ergo, etc. Quod autem ille maneat irregularis probatur ex capite Ad audientiam, eodem titulo.

VIII. Respondetur, quod in illo casu, qui leve vulnus intulit sufficienter tamen influit in mortem subsecutam, saltem ad hoc ut incurrat irregularitatem homicidii casualis, nam qui solum vulnus leve intulit, et adhibuit sufficientem diligentiam ne percussus moreretur, qui tamen mortuus est culpa sua, si is, qui intulit vulnus nullo modo voluit illum occidere, sed solum se vindicare, vel satisfacere iræ suæ, tunc illud homicidium non fuit ei

voluntarium, sed casuale: si tamen solum leve vulnus intulit habuit voluntatem occidendi illum hominem si posset, tunc jam erit homicidium voluntarium, non quidem comparatum ad leve vulnus, sed ad voluntatem occidendi explicitam tamen in levi vulnere.

IX. Et si objicias ex capite Tua nos, de homicidio, in quo decernitur, quod quidam monachus aperuit tumorem gutturis cujusdam feminæ, admonens ipsam ne vento se exponeret, illam tamen contempto præcepto monachi vento se exposuit, ex quo subsecuta fuit mors, et tamen decernitur ibi, quod monachus non fuit homicida, nec irregularitatem incurrit: videtur autem quod eodem modo influxit in mortem illius mulieris, sicut ille, de quo in præcedenti solutione locuti sumus, ac subinde solutio est falsa, respondetur tamen, quod monachus ille multo aliter se habuit circa mortem mulieris, quia ut constat ex illo capite erat peritus chirurgus, nec dabat operam rei illicitæ, et fecit sufficientem diligentiam, ne mulier se exponeret periculo mortis. Quod si aliquid ex his defecit in monacho, censetur ibidem irregularis.

X. Tertio arguitur: Nam si quis videns amicum contendentem cum alio armis, velit adjuvare illum amicum, et adjuvet de facto, ipse tamen non infert vulnus alteri, sed tantum amicus adjutus infert vulnus lethale, tunc iste adjuvans manet irregularis, quia fuit causa; et tamen ex vi causalitatis ipsius non fuit homicidium subsecutum; ergo. Confirmatur, nam si quis præcipiens, vel consulens homicidium, revocaret præceptum, et consilium antequam de facto sequeretur homicidium, executurus tamen homicidium non obstante revocatione illud perpetravit, tunc præcipiens, et consulens incurrit irregularita-

tem, quia fuit causa moralis: et tamen ex vi hujus causalitatis moralis non fuit subsecutum homicidium, si quidem præceptum, vel consilium jam sunt revocata; ergo. Respondetur, quod ille coadjuvat amicum contendentem armis cum alio, et ideo quamvis nullum vulnus inferat, sed solus amicus occidat, nihilominus adjuvans est causa mortis subsecutæ, quia amicus ratione auxilii præstiti ab illo occidit alium, et sic concausalitatem habuit circa homicidium subsecutum. Ad confirmationem dicemus articulo sequenti.

ARTICULUS VI.

Utrum causa moralis incurrat irregularitatem homicidii voluntarii, etiamsi causalitatem semel præstitam impediatur de facto ante homicidium subsecutum?

I. In hac difficultate aliqui auctores, quos refert Suarez disp. LXIV, sect. II dicunt, quod qui præcepit homicidium fieri, etiamsi postea sufficienter mandatum revocaverit, si tamen homicidium sequatur de facto, manet præcipiens illud irregularis. Et ratio illorum est, quia adhuc illud præceptum quantumcumque revocatum sit, semper influit, eo quod exequens homicidium nullo modo occideret, neque vellet, nisi præceptum fuisset. Supponunt namque isti auctores, quod exequens homicidium habet modo voluntatem occidendi ortam ex illo præcepto.

II. Dico tamen primo: Si præcipiens homicidium revocavit sufficienter præceptum, ita ut quamvis homicidium sequatur postea, non tamen sequitur ex vi illius præcepti, etiamsi talis occisio ortum habeat ex illo præcepto, taliter quod